Toetsingskader ammoniak

rondom Natura 2000 gebieden

4luikFolder/NW.indd 1 09-07-2007 11:35:47

Toetsingskader ammoniak
rondom Natura 2000 gebieden

Afspraken van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) met gemeenten (VNG), provincies (IPO) en veehouders (LTO Nederland)

Doel	- bescherming van natuurwaarden; - ontwikkeling van veehouderijen mogelijk maken
Bestemd voor	- veehouders; - vergunningverleners bij gemeenten (milieuvergunning); - vergunningverleners bij provincies (natuurbeschermingswet-vergunning)
Van kracht	vanaf mei 2007 tot aan vaststelling beheerplan
Meer informatie	www.minlnv.nl/natura2000

Waarom dit toetsingskader?

De Vogel- en Habitatrichtlijnen van de Europese Unie schrijven voor dat elke lidstaat beschermde natuurgebieden aanwijst, de zogenoemde Natura 2000 gebieden. In Nederland gaat het om 162 gebieden met een totale oppervlakte van ongeveer 300 duizend hectare land en 800 duizend hectare water (zie kaartje). Voor de natuurgebieden gaan beheerplannen gelden. Zo'n plan stelt per natuurgebied vast welke belasting toelaatbaar is. Uitgangspunt is dat de huidige natuur niet verslechtert en waar mogelijk wordt verbeterd.

Een belangrijke belasting is die van stikstof, waaronder ammoniak. Onder andere in de veehouderij komt ammoniak vrij; het komt via de lucht ook terecht in de natuurgebieden. Veel plantensoorten zijn gevoelig voor grote hoeveelheden ammoniak. Daarom gelden normen voor de 'neerslag' van ammoniak in een natuurgebied: de ammoniakdepositie.
Zolang de beheerplannen er nog niet zijn, geldt voor de ammoniakdepositie dit toetsingskader [1]. Het is een leidraad voor veehouderijbedrijven in of nabij de Natura 2000 gebieden. Het kader bepaalt de spelregels die gelden bij aanpassing – meestal uitbreiding – van deze bedrijven. Gemeenten en provincies gebruiken deze regels bij het verlenen van een milieuvergunning of een natuurbeschermingsvergunning.

Zonder dit toetsingskader zou elke veehouder zelf moeten aantonen dat een voorgenomen uitbreiding 'geen significant effect' heeft op het natuurgebied. In de praktijk is het voor een individuele veehouder lastig om dit aan te tonen. Ook blijkt het begrip 'significant effect' tot discussie te leiden. Dit toetsingskader biedt mogelijkheden voor ontwikkeling van veehouderijen binnen de grenzen van de afgesproken bescherming van de natuur.

Bij het toetsingskader hoort een lijst met de Natura 2000 gebieden en de kritische depositiewaarde die voor dat gebied geldt (de lijst is te raadplegen op **www.minlnv.nl/natura2000**). Toetsing op ammoniak hoeft niet plaats te vinden voor gebieden met een kritische depositiewaarde hoger dan 2400 mol (zie de lijst) en voor gebieden die alleen zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied (niet opgenomen op de lijst). In deze gebieden spelen andere factoren dan ammoniak een grotere rol bij de vergunningverlening.

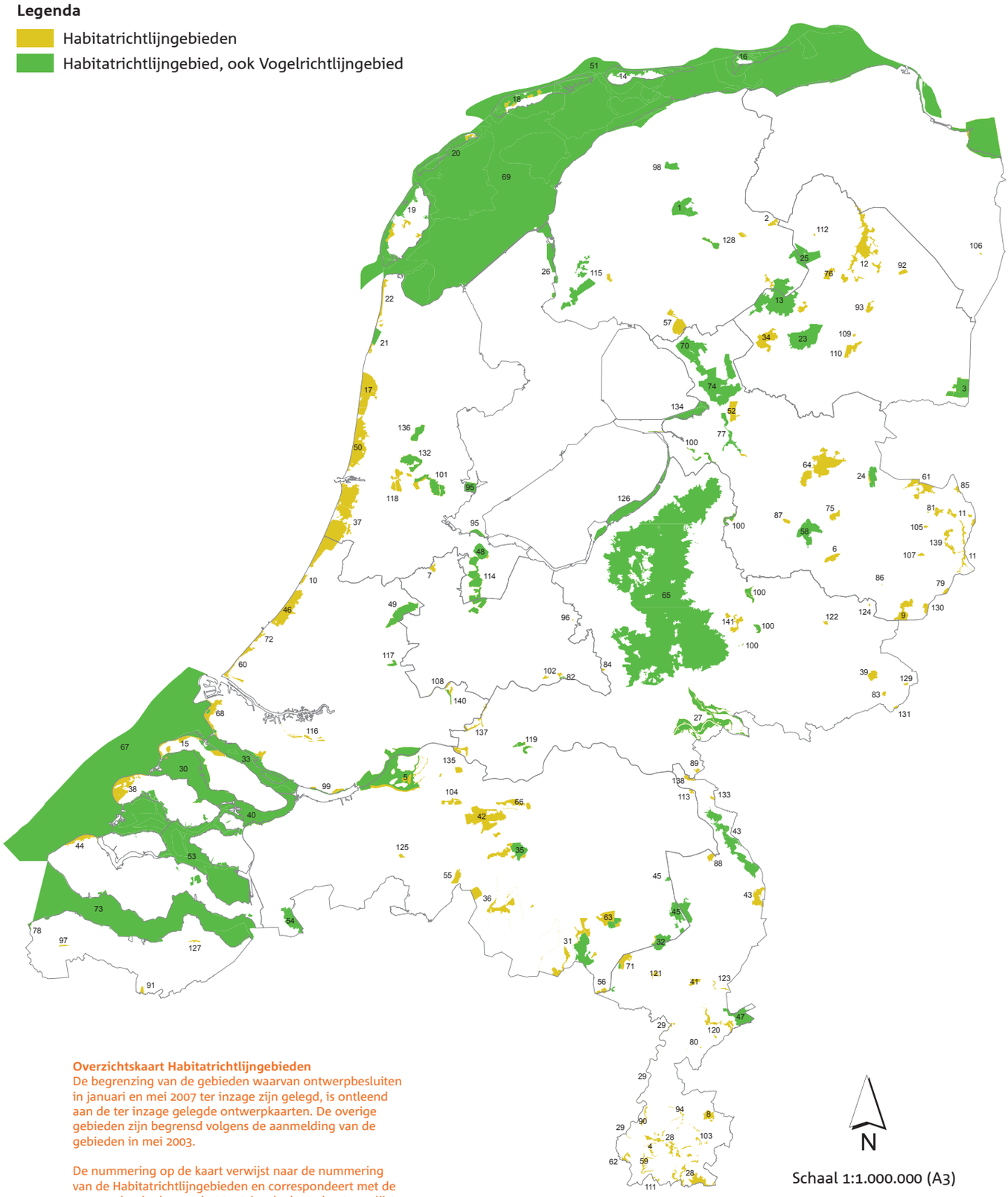
1 Dit toetsingskader geldt alleen voor de toetsing van ammoniak en niet voor eventuele andere mogelijke negatieve effecten. Als bedrijven op grond van dit toetsingskader mogen uitbreiden, moet worden nagegaan of er andere negatieve effecten op de natuur zijn (zoals geluid en licht).

4luikFolder/NW.indd 2 09-07-2007 11:35:48

Natura2000-gebieden Nederland

Legenda

- Habitatrichtlijngebieden
- Habitatrichtlijngebied, ook Vogelrichtlijngebied

Overzichtskaart Habitatrichtlijngebieden
De begrenzing van de gebieden waarvan ontwerpbesluiten in januari en mei 2007 ter inzage zijn gelegd, is ontleend aan de ter inzage gelegde ontwerpkaarten. De overige gebieden zijn begrensd volgens de aanmelding van de gebieden in mei 2003.

De nummering op de kaart verwijst naar de nummering van de Habitatrichtlijngebieden en correspondeert met de nummering in de voor het toetsingskader te hanteren lijst met kritische depositiewaarden.

N

Schaal 1:1.000.000 (A3)

4luikFolder/NW.indd 3 09-07-2007 11:35:50

Uitgangspunten

Voor het toetsingskader gelden de volgende uitgangspunten:

1. Bescherming van de natuur en ontwikkeling van veehouderij zijn in balans;
2. Geen verslechtering van de natuur, noch door afname van het areaal, noch door aantasting van de kwaliteit (bijvoorbeeld soortenrijkdom);
3. De gemiddelde ammoniakdepositie in de natuurgebieden moet afnemen. Binnen deze randvoorwaarde is wel ontwikkeling van veehouderijen mogelijk;
4. Het toetsingskader is alleen van toepassing op een (voorgenomen) wijziging van de ammoniakdepositie door een veehouderijbedrijf (meestal uitbreiding) en dus niet op de huidige situatie ('bestaand gebruik') [2].
5. Het toetsingskader is van toepassing in situaties waar de Natuurbeschermingswet een vergunning voorschrijft. Dat is het geval als er een kans op een negatief effect aanwezig is. Bij twijfel hierover wordt ondernemers geadviseerd contact op te nemen met de gemeenten of de provincie. Indien er geen kans op een negatief effect is, bijvoorbeeld omdat de afstand tot het natuurgebied groot is, is geen Natuurbeschermingswetvergunning vereist. In een dergelijke situatie is ook dit toetsingskader niet van toepassing.
6. Ondernemers kunnen bij de gemeente navragen of de gemeente zelf of de provincie het toetsingskader toepast.

De spelregels stap voor stap

Voor een wijziging (o.a. uitbreiding of nieuwvestiging) van een veehouderijbedrijf is een milieuvergunning van de gemeente en/of een natuurbeschermingsvergunning van de provincie vereist. Deze situatie verschilt per Natura 2000-gebied. De gemeente kan ondernemers hierover informeren. Voor Habitatrichtlijngebieden die niet overlappen met Vogelrichtlijngebieden of beschermde natuurmonumenten (zie kaart), is de gemeente het bevoegd gezag. Voor de overige gebieden zal de gemeente ondernemers doorverwijzen naar de provincie.

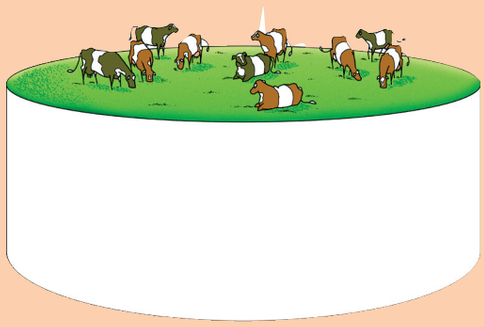
Om na te gaan of die vergunning wat betreft ammoniak wel of niet kan worden verstrekt, gelden er criteria. Die geven we onderstaand stapsgewijs weer, met bij elke stap een toelichting.

2 Onder 'bestaand gebruik' verstaan we een activiteit die voor 1 oktober 2005 plaatsvond en sedertdien niet is gewijzigd

4luikFolder/NW.indd 4 09-07-2007 11:35:59

Stap 1 Gaat het om een graasdierbedrijf dat (ook) na uitbreiding grondgebonden is?

Ja Vergunning
Nee Naar stap 2

Grondgebonden graasdierhouderij

Toelichting

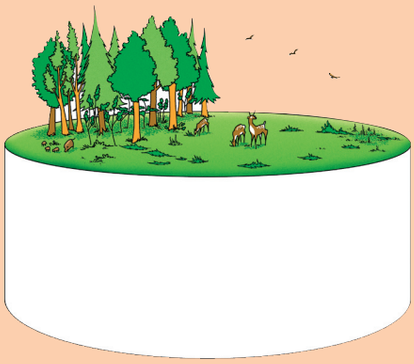
Lokaal grondgebonden graasdierdrijven in de buurt van natuurgebieden zijn vaak van landschappelijke en ecologische betekenis. Daarom gelden als criteria voor grondgebondenheid:

- Het bedrijf past beweiding toe;
- Geen mestafzet (mestproductie tot 250 kg N/ha voor bedrijven met derogatie, tot 170 kg N/ha voor bedrijven zonder derogatie;
- Minimaal 60% van de areaal behoort tot de huiskavel [3], de overige arealen bevinden zich binnen 10 kilometer van de bedrijfsgebouwen;
- Het bedrijf houdt enkel graasdieren en geen andere dieren;
- Bewijslast ligt bij de ondernemer, hij toont aan dat hij aan deze voorwaarden voldoet.

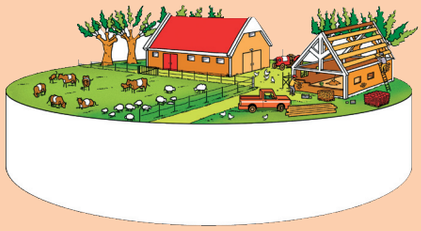
3 De huiskavel bestaat uit het complex van aaneengesloten percelen waarop ook de bedrijfsgebouwen staan en dat wordt begrensd door gronden van anderen, openbare wegen of niet-overschrijdbare waterwegen.

Stap 2 Valt de nieuwe depositie (na uitbreiding) binnen de drempelwaarde?

Ja Vergunning
Nee Naar stap 3

Drempelwaarde

Depositie na uitbreiding

Toelichting

Een natuurgebied kan, afhankelijk van de natuurwaarden die er aanwezig zijn, een bepaalde hoeveelheid ammoniak verdragen. Deze hoeveelheid, waarbij er geen aantoonbare schade optreedt, is de kritische depositiewaarde (voor een overzicht van deze waarde per Natura 2000 gebied: zie bijlage 1). Om deze waarde om te rekenen naar een maatstaf voor de maximale depositie door een individueel veebedrijf, is onderzoek uitgevoerd. Het instituut Alterra van Wageningen UR heeft in vijf proefgebieden uitgerekend hoe de ammoniakuitstoot zich de komende jaren naar verwachting ontwikkelt. Hieruit blijkt dat de gemiddelde ammoniakdepositie afneemt als de depositie van een bedrijf na uitbreiding niet hoger is dan vijf procent van de kritische depositie. Deze vijf procent noemen we de drempelwaarde.

Dus: als na uitbreiding de ammoniakdepositie door een veehouderij op de dichtstbijzijnde rand van het natuurgebied niet hoger is dan vijf procent van de kritische depositiewaarde voor het natuurgebied, wordt de vergunning verleend.

De ammoniakdepositie na uitbreiding (de depositiewaarde) stellen we vast op basis van het zogenoemde Ammoniak-depositiemodel. Dit is ontwikkeld door KEMA en WageningenUR en heet in vaktaal 'AAgro-Stacks'.

De volgende gegevens zijn in ieder geval benodigd:
- de diercategorie ;
- aantal dieren in de bestaande vergunning;
- het stalsysteem incl. de emissiefactor en RAV-code;
- de ligging van de stallen;
- de ligging van het dichtstbijzijnde punt van het natuurgebied [4].

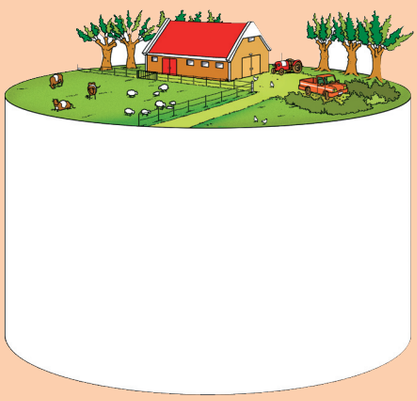
Naast bovengenoemde punten spelen windrichting, ruwheid van het terrein en de hoogte van gebouwen een belangrijke rol bij het bepalen van de depositie op een natuurgebied. Het model houdt rekening met al deze factoren.

4 Een uitzondering geldt voor grotere wateren die zijn aangewezen als natuurgebied, namelijk de Waddenzee, IJsselmeer en Zeeuws/Zuidhollandse wateren (zie voor kaart **www.minlnv.nl/natura2000**). Hier geldt niet de kortste afstand tot de grens van het gebied, maar die tot aangewezen ammoniakgevoelige plekken in deze wateren. Deze uitzondering is er omdat:
- in deze natuurgebieden slechts enkele kleine plekjes gevoelig zijn voor ammoniak;
- anders de veehouderij in een groot gebied rondom deze wateren onnodig zou worden beperkt.

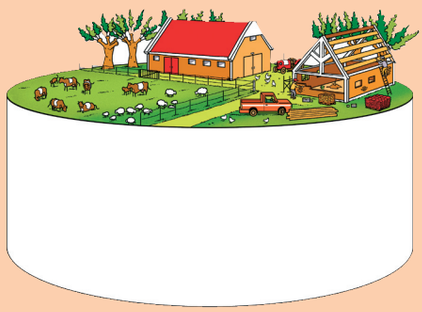
4luikFolder/NW.indd 6 09-07-2007 11:36:03

Stap 3 Is de nieuwe depositie na uitbreiding) kleiner of gelijk aan de huidige depositie?

Ja Vergunning
Nee Naar stap 4

Huidige depositie

Depositie na uitbreiding

Toelichting

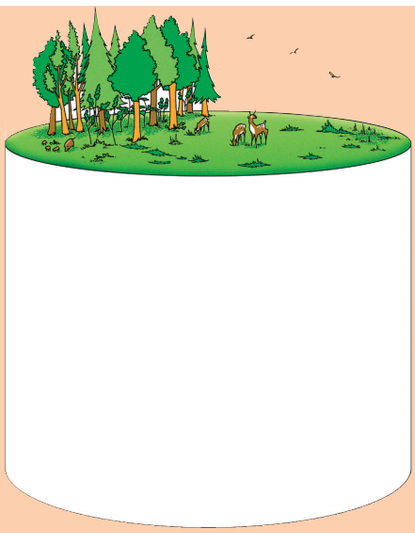
Als een veehouderij na uitbreiding boven de drempelwaarde uitkomt, kan in bepaalde gevallen wel vergunning worden verleend. Voorwaarde is dat de nieuwe depositie (na uitbreiding) niet hoger is dan de huidige (vóór uitbreiding). Bijvoorbeeld: een veehouderij veroorzaakt nu een depositie die overeenkomt met 18% van de kritische depositie. Dit bedrijf zit dus boven de drempelwaarde van 5%. Na uitbreiding komt de depositie uit op 17%. Daarmee blijft het bedrijf de drempelwaarde overschrijden. Maar omdat de nieuwe depositie niet groter is dan de huidige (van 18 naar 17%) kan de vergunning in dit geval wel worden verleend.

Een speciale regeling geldt voor zogenoemde piekbelastingen. Dat zijn veehouderijen met een depositie die 100% of meer bedraagt van de kritische depositie in het natuurgebied. In deze uitzonderlijke situaties (bijvoorbeeld een bedrijf met een hoge uitstoot vlakbij of in een natuurgebied) past de vergunningverlener (gemeente of provincie) maatwerk toe.

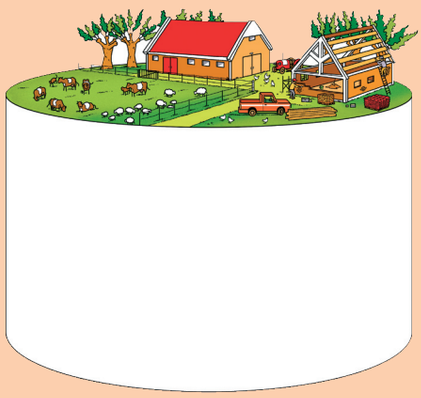
4luikFolder/NW.indd 7 09-07-2007 11:36:06

Stap 4 Is er nog ruimte binnen de kritische depositie die het natuurgebied kan hebben?

Ja Vergunning
Nee Geen vergunning

Totale kritische depositiewaarde

Totale depositiewaarde
(alle bedrijven) na uitbreiding

Toelichting

Als de nieuwe depositie (na uitbreiding) boven de drempelwaarde komt en groter is dan de huidige depositie, kan slechts in uitzonderingssituaties een vergunning worden verleend. Het gaat dan om natuurgebieden waar de totale depositie lager is dan de kritische depositie. Er is dan ruimte voor groei van de depositie door uitbreiding van een bedrijf, zonder dat dit ten koste gaat van de natuur. Deze situatie is alleen aan de orde in en rondom een klein aantal Natura 2000 gebieden. De gemeenten waarin deze situatie van toepassing is, worden hierover geïnformeerd. De gemeente of de provincie bepaalt of, en zo ja hoe, er van deze uitzonderingssituatie gebruik kan worden gemaakt.

Aanpassing van de plannen

Als een uitbreidingsplan op basis van bovenstaande stappen niet in aanmerking komt voor een vergunning, is aanpassing een mogelijkheid. Door bijvoorbeeld extra technische voorzieningen (zoals luchtwassers) of een minder forse uitbreiding kan wellicht toch worden voldaan aan de criteria.

Passende beoordeling

Tenslotte kan een ondernemer, als dit toetsingskader geen ruimte biedt voor uitbreiding, altijd zelf proberen aan te tonen dat de uitbreiding “geen significant effect” zal hebben op de natuur. Dit is de zogenoemde “passende beoordeling” uit de Natuurbeschermingswet 1998. Hiertoe is veelal een omvangrijk onderzoek vereist, waarvoor mogelijk hoge kosten moeten worden gemaakt.

4luikFolder/NW.indd 8 09-07-2007 11:36:10